

ÜLDSÄTTED

1. Narva Kunstikooli põhikooli õppekava on dokument, mille alusel toimub noorte huviala õpe.
2. Narva Kunstikooli põhikooli õppekava alusel omandavad noored kunstilise põhihariduse ja neil on võimalus hiljem jätkata professionaalset kunstiharidust.
3. Narva Kunstikooli põhikooli õppekava koosneb üldosast ning ainekavadest, mis määrab õppimise eesmärgid ja kestust.

I ÜLDOSA

Õppe- ja kasvatustöö üldeesmärgid

1. Kooli ülesandeks ja eesmärgiks on noorte loomevõimete avastamine ja kavakindel arendamine, professionaalse kunstihariduse õppeks tarviliku ettevalmistuse andmine ja kohaliku kultuuri edendamine Eesti kultuuritraditsioonide alusel, olla kättesaadavaks lüüks haridussüsteemis kõigile kunstiaidandite omavaile õpilastele.
2. Õppe- ja kasvatustöö koolis peab aitama kujuneda isiksusel, kes:
  - mõtleb loovalt;
  - oskab oma tegevust eesmärgistada, kavandada ja hinnata;
  - suudab valida, otsustada ja vastutust kanda;
  - oskab teha tööd, on valmis koostööks;
  - mõistab teadmiste ja pidevõppe tähtsust, oskab õppida;
  - aktiivse kunstilise tegevuse kaudu arendab kunstitaju, fantaasiat.

II ÕPPEKAVA PÕHIMÕTTED

1. Õppekava ainekavad ei dikteeri vahendite, materjalide ega tehnika valikut, vaid annavad oskuste arendamiseks suunad, tasemenõuded ja soovitusel muus osas.
2. Võrdne võimalus kunstialase eelhariduse omandamiseks ja professionaalseks õppeks ettevalmistamiseks tagab andekatele õpilastele võrdsed võimalused ühest õppeaastast teise, ühest koolist teise üleminekuks.
3. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse vanuselisi, individuaalseid ja rahvuslikke iseärasusi. Õppekava aitab kaasa rahvusvähemuste integreerumisele Eesti kultuuriellu, nende omakultuuri säilimisele ja arengule.
4. Lähtudes demokraatia põhimõtetest kujundavad koolielu reegleid õpilased, õpetajad ja lapsevanemad üheskoos. Õppetöö kavandamisel peetakse silmas igäühe võimekust, kus kooli ülesanne on suunata õpilast oma tegevust jälgima ja õppimist kavandama, analüüsima ning kujundama isikupärast väljendusstiili.

III SEOSSED ERI ÕPPEAINETE VAHEL

1. Kunstiainetes õppes on õppeained omavahel tihedalt seotud ja õpilase areng sõltuvas tehniliste ja vaimsete omaduste arendamise ajastamisest. Õpetajate ülesandeks on leida ja välja kujundada professionaalseks õppeks võimelised õpilased ja õppekava tervikliku täitmise korral suunata nad sobivale erialale.

IV ÕPPEPROTSESS

1. Õppimise käigus analüüsib ja hindab õppija õpitavat pidevalt ning edukus sõltub õppija oskusest õppida. Õpetaja on õpitegevuste kavandaja ja looja ning õppimistahtmise innustaja.
2. Hindamine on osa kooli õppeprotsessist. Õpilane peab teadma mida hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.
3. Hindamise põhieesmärgid on:
  - 3.1. motiveerida õpilast sihikindlamalt õppima;
  - 3.2. anda teavet õppimise käigust õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanematele;
  - 3.3. määratleda õpilaste individuaalsed õpitulemused.
4. Hindamine võib olla sõnaline (analüüs / hinnang) ja numbriline (hinne):
  - 4.1. protsessi hindamine:
    - 4.1.1. jooksva õppimise hindamine;
    - 4.1.2. vahetulemuste arvestamine ehk vahearvestus;
    - 4.1.3. hindeline arvestus;
    - 4.1.4. näitusetevetus
    - 4.1.5. kursusetööde ja lõputööde hindamine läheb arvesse kui eksam;
  - 4.2. eksami puhul võib hindamisprotsessi kaasata kooli väliseid erialaste teadmistega isikuid;
  - 4.3. õpitulemuste arvestuslik ja kokkuvõttev hindamine on aluseks tunnistuste väljaandmisel õppekava nõuete täitmise ja kooli lõpetamise kohta;
  - 4.4. koolis rakendatav hindamissüsteem peab sisaldama positiivseid ja negatiivseid hinneid;
  - 4.5. õpilase üleviimine õppeaastalt järgnevale toimub positiivsete hinnete alusel;
5. Õppetulemuste hindamisel lähtutakse:
  - 5.1. Põhikooli nooremas astmes:
    - 5.1.1. omab ettekujutust visuaalse kunsti liikidest ning nende väljendusvahenditest;
    - 5.1.2. tunneb ainekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid ja oskab neid kõnes kasutada;
    - 5.1.3. oskab kasutada ainekavas loetletud töömaterjale ja -vahendeid;

- 5.1.4. oskab valikuliselt kasutada tehnikaid ja kujutamisi viise loominguliseks eneseväljenduseks;
  - 5.1.5. tunneb abstraktsele vormi- ja värviõpetusele omaseid väljendusvõimalusi ning lihtsamaid kompositsioonivõtteid, oskab neid kasutada kujundamisülesannete lahendamisel ruumis ja tasapinnal;
  - 5.1.6. tunneb keraamilise voolimise ja kujundamise võtteid;
  - 5.1.7. tunneb kõrgrüki olemust.
- 5.2. Põhikooli vanemas astmes:
- 5.2.1. tunneb põhikooli ainekavas olevaid visuaalse kunsti põhimõisteid ning oskab neid kasutada kõnes ja kirjas;
  - 5.2.2. oskab kasutada kõiki põhikooli ainekavas olevaid töömaterjale, -vahendeid, -tehnikaid ning kujutamise ja kujundamise viise kunstiliseks eneseväljendamiseks;
  - 5.2.3. tunneb vormi-, värvi-, kompositsiooni-, perspektiivi- ja kirjaõpetuse lihtsamaid reegleid;
  - 5.2.4. omab algteadmisi joonestusgraafikast ja lihtsamate jooniste lugemisest;
  - 5.2.5. oskab üldjoontes eristada visuaalse kunsti arenguetappe;
  - 5.2.6. väärtustab rahvakunsti;
  - 5.2.7. eristab kõrgkultuuri massikultuuri nähtustest.

V KOOLIASTMETE ÕPPEKORRALDUS

1. Õppeprotsessi kirjeldatakse astmeti,
  - 1.1. põhikooli noorem aste, 1-2 klass;
  - 1.2. põhikooli vanem aste, 3-5 klass;
2. Õppeaasta kestab 35 õppenädalat, kus nooremas ja vanemas astmes toimub 1 nädal on õppepraktikat.
3. Narva Kunstikooli toimub vastuvõtt sisseastumiskatsete alusel.
4. Sisseastumiskatsete läbiviimiseks kinnitab Kunstikooli direktor oma käskkirjaga sisseastumiskatsete komisjoni.
5. Põhikoolis toimub:
  - 6.1. loomevõimete kavakindel arendamine;
  - 6.2. loominguprotsessi seaduspärasuste ja etappide tundmaõppimine;
  - 6.3. kunstiteoste retseptsiooni- ja interpretatsioonivõimalustega tutvumine;

- 6.4. aktiivse ja püsiva suhte loomine visuaalse kunstikultuuriga;
  - 6.5. tehniliste oskuste arendamine;
  - 6.6. professionaalse kunstihariduse omandamiseks ettevalmistamine.
6. Põhikooli vanema astme lõpetamisel antakse õpilasele Narva Kunstikooli lõputunnistus.

VI AINEKAVAD

1. Ainekavade koostamisel on aluseks kohaliku omavalitsuse huvialakooli / muusika- ja kunstikoolide üleriigiline õppekava, mille alusel on koostatud kunstikooli võimalusi ja eripära arvestavad ainekavad koos tunnijaotusplaani ja soovituslike õppeülesannetega.

Põhikool

põhikooli noorem aste: maal, joonistamine, kompositsioon, vormiõpetus, kunstiajalugu

põhikooli vanem aste: maal, joonistamine, kompositsioon, vormiõpetus, kunstiajalugu

JOONISTAMINE

1.1. XPETUSE EESMÄRGID

Ainekava algab joonistamise tähtsuse selgitamise ja selles peituvate võimaluste avamisega. Esitatakse ülevaade inimese kujutava tegevuse ajaloolise arengu põhietappidest ja joonistamisest kui tasapinnalise kujutamise viisi alusest. Jätkatakse põhiliste joonistusvahendite, -materjalide ja -võtete tutvustamisega. Igal uuel etapil lisanduvad uued probleemid põhimõttel: kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale. Juba omandatud teadmisi ja oskusi kasutatakse keerukamate ülesannete lahendamisel. Korduste vältimiseks on igal kursusel nimetatud vaid need teemad, mis lülitatakse õppekavva esmakordselt.

1.2. NOOREMA ASTME AINEKAVA

I klass

1.2.1. Õppesisu

Graafiline märk ja selle omadused. Graafilise märgi tekitamise viisid. Märki dünaamika, rütm ja väljendusrikkus. Tasapinnalise kujutamise spetsiifika. Ruumiillusiooni loomine. Põhiliste joonistusvahendite, -materjalide ja -võtete tutvumine. Paberiliigid, paberi valiku sõltuvus joonistusvahenditest ja töö kestusest. Paberi formaat, selle vastavus motiivile. Standardformaadid. Erinevate formaatide kasutamine. Püst- ja põikformaat. Pliiatsid ja nende märgistamisvõimed. Süsi, souss, sangviin, pastellid, kriidid jm. joonistusvahendid. Kustutuskummid ja nende kasutamine joonistamisel. Suled ja tušš.

Õigete joonistamisharjumuste ja -võtete omandamine. Joonistamiskoha valik ruumis ja väljas. Distant objektist. Joonistustaua (stafelei, kolmjala jm.) kasutamine. Joonistamine seistes ja istudes. Õige keha- ja käeasend. Käeharjutused. Küünarvarre, randme ja kämbla kasutamine joonistamisel. Käe surve teadlik reguleerimine. Nägemisväli ja pildipind. Käe ja silma koordineerimine. Lineaarsete suuna- ja suurussuhete määramine. Mõõtmisviisid ja -vahendid.

Joonte omadustega tutvumine. Joonte orientatsioon (vertikaal- ja horisontaaljooned, sirg- ja kõverjooned). Joonte kvaliteet. Joonetugevus väljendusvahendina. Pidev- ja katkendjoon. Joonlaua kasutamine.

Joonistuse ülesehituse aluste omandamine. Vaatepunkt - asukoht kujutatava suhtes ja selle valik. Kadreerimine. Silmapiiri määramine. Pildipinna jaotamine osadeks. Esemete ruumilise paiknemise analüüs ja ruumisuhete kujutamine tasapinnal. Joonistuse kompositsiooniline skeem. Parima paigutuse leidmine. Esemete paigutamine lehele (2-3 esemest koosnevad seadeldised). Esi- ja tagaplaan. Kattumise kujutamine. Lehe üla- ja alaosa. Elementaarsed perspektiiviseadused. Esemete kujutamine rakursis. Pealt- ja altvaade. Silmapiiri määramine. Ringi perspektiiv - ellips.

Lihtsamad üldistamisvõtted ja nende rakendamine. Esemete taandamine geomeetrilisteks algvormideks. Lihtsamate geomeetriliste vormide konstrueerimine ja kujutamine õigetes proportsioonides. Vormiharja märkimine. Üldistamine elementaarsel tasemel. Joonistus kui tervik.

Valguse ja varju kasutamine. Loomulik ja kunstlik valgus. Valguse suund ja tugevus. Üldine valguse ja varju vahetamine. Omavari.

Visandamise alused. Skitseerimine. Kiire ja valikuline kujutamine. Joonvisandite spetsiifika. Olulise ja ebaolulise eristamine. Karaktersete tunnuste analüüs ja rõhutamine. Väljendusrikkuse saavutamise lihtsamad vahendid.

Joonte tüübid. Tegelikud ja illusoorseid jooned. Pindade lõikejooned. Joonstruktuurid. Viirutuste liigid. Joonekompositsioon. Heledad jooned tumedal pinnal.

Materjaliõpetus. Loodusnähtuste interpreteerimine. Loodus - ja tehisevormide võrdlev analüüs. Orgaaniliste materjalide faktuuri edasiandmine. Loodusvormide detailiseeritud kujutamine (taimed ja nende osad, kivid jms.). Faktuurkontrastid.

Inimese kujutamise alused. Inimene kui graafilise kujutamise keskne objekt. Lihtsamate anatoomiliste vormide kujutamine. Inimfiguuri põhiproportsioonid ja mahtude jaotumine. Näotüüp ja näosade põhiproportsioonid. Karaktersete tunnuste rõhutamine. Karikeerimine.

II klass

1.2.2. Õppesisu

Joonistuse ülesehituse keerukamad vormid. Esemete keeruline ruumiline organisatsioon. Üldvormi ja detaili suhe. Kompositsiooni sisemine dünaamika, rütm ja harmoonia. Esemeid ümbritseva ruumi kujutamine. Mitmekordne kattumine. Läbipaistvus. Siluettjoonistus. Looduslike ja tehisevormide spetsiifika.

Joonte funktsioonide rakendamine. Joon kui kontuur. Kontuurjoonistuse liigid. Joon vormi rõhutajana. Joon figuuri ja fooni eraldajana. Joon kui liikumine ja aktsent. Abijooned ja nende kasutamise võimalused. Suurte pindade katmine.

Pinnakäsitus ja tonaalsus. Toonivahekordade analüüsimine. Üldine tonaalsus. Hele-tumeduse gradatsioon. Pooltoonid. Kontrast. Figuuri ja fooni vahekord. Tausta funktsioonid. Tume objekt heledal taustal ja hele objekt tumedal taustal. Graafiline ja maaliline pinnakäsitus. Faktuuride mitmekesisus ja nende teadlik kasutamine.

Perspektiiviõpetuse alused. Tuum- ja koondpunkt. Vaatenurga suurus. Eri keerukusega esemete ja seadeldiste perspektiivne kujutamine (tool, laud jms.).

Valgus ja vari. Ruumi ja vormi edasiandmine valguse ja varju abil. Vormi rõhutamine valguse abil. Suunatud ja hajutatud valgus. Varjuõpetus. Oma- ja langeva varju omadused. Varjud eri kujuga esemetel. Läge ja refleks.

Materjali kujutamine. Drapeering kui kujutamiseobjekt. Voldistikute konstrueerimine. Jäigad ja plastilised materjalid.

Inimfiguuri kujutamine. Inimene kui spetsiifiline kujutamiseobjekt. Inimkeha üldvormid ja mahud. Keha sümmeetria. Figuuri ruumiline paiknemine. Figuuri kadreerimine. Telg- ja abijoonte kasutamine figuuri ülesehituses. Staatiliste pooside spetsiifika. Raskuspunkt ja toetuspind. Kontrapost. Seisev ja istuv figuur. Figuuri karakterseid tunnused.

Pea ehitus ja portree. Pea skemaatiline kujutamine (tahuline pea, sõrestikmudel jt.). Portreejoonistuse arengu põhietapid. Eest- ja külgsuuna. Portree kadreerimine. Pea konstrueerimine. Pea ühendamine õlavöötmeaga. Plastiliste punktide kasutamine. Pea detailid (kõrv, nina, suu).

Spontaanne ja vabajoonistus. Mälu järgi joonistamine. Reaalsed ja ebareaalsed kujutamiseobjektid. Fantaasiajoonistused. Ebareaalsed ruumisuhted. Kujutlusvõime arendamine. Grotesksed kujutised.

1.3. VANEMA ASTME AINEKAVA

III klass

1.3.1. Õppesisu

Kujutava geomeetria alused. Siseruumi (interjööri) perspektiivne kujutamine. Perspektiivireeglite kokkuleppeline olemus. Sügavustunnused väliskeskkonnas. Õhuperspektiiv. Maastiku kujutamine. Arhitektuursete vormide edasiandmine.

Inimese anatoomilis-morfoloogilise ehituse tundmaõppimine. Kehaehituse tüpologia. Figuuri ealised ja soolised isedrasused. Mehe ja naise kehaehituse erinevused. Figuuri aktiivsete e. plastiliste punktide kasutamine.

Portree ja figuur. Kolju ehituse tundmaõppimine. Pea orientatsioon ja -liigutused. Pea kalde ja pöörde määramine. Ekspressiivsus. Näoväljenduste edasiandmine. Kaksikportree. Dünaamiline poolfiguur. Figuuri kujutamine lihtsas rakursis. Eenduvate ja taanduvate kehaosade kujutamine. Seoste loomine kehaosade vahel ja figuuri kui tervikuga.

Jäsemete kujutamine. Käe ja randmeliigese konstrueerimine. Küünarvarre ehitus. Jala ja hüppeliigese kujutamine.

Materjalide omadused. Materjaliomaduste võrdlev analüüs (tekstiil, paber, klaas, metall, puit, keraamika, plastmass jms.). Keeruka pinna faktuuriga objektid. Võtted faktuuri ja tekstuuri edasiandmiseks. Materjali seos eseme funktsiooniga.

Loomade kujutamine. Loomade liikumisaparaadi mitmekesisus. Vormide plastika liikumisel. Liikumistsükli analüüs. Liikumisillusiooni loomine. Visandamine. Vormi tähenduse kiire haaramine. Toonvisandite spetsiifika.

Kujutamine ja tõlgendamine. Isiklik suhe kujutatavasse. Motiivi valikuline kujutamine. Kunstilise korrastamise võtete mitmekesisus. Tutvumine lihtsamate nägemisillusioonidega.

IV klass

1.3.2. Õppesisu

Figuraalse kompositsiooni alused. Seisev, istuv ja lamav figuur. Raskuspunkt ja raskuspunkti vertikaal. Staatilise tasakaalu säilimise tingimused. Figuur ja riietus (argirõivastus, originaalkostüüm jne.). Poolakt. Mitmefiguuriline kompositsioon ja selle mahulisruumiline struktuur. Figuuride ruumiline paiknemine.

Plastilise anatoomia alused. Plastilised punktid figuuril. Skeleti peamiste mahuliste vormide ja reljeefselt avalduvate skeletiosade analüüs. Tugi-liikumisaparaat. Skelett ja selle tähtsus organismis. Keha sisemise ehituse ja välise vormi vastavus. Antagonistlike lihasegruppide kujutamise üldised seaduspärasused. Õlavöötme ja rindkere kujutamine (poolakt).

Komplitseeritud portreelised lahendused. Kaksikportree. Pilgu suund. Dünaamiline portree.

Komplitseeritud perspektiivne kujutamine. Juhusliku nurga all asuvate esemete kujutamine. Trepikoja perspektiiv. Varjude ja peegelduste perspektiivne konstrueerimine (bassein jms.). Välisruumi perspektiivne kujutamine.

Stiliseerimine. Peamised stiliseerimisvõtted. Keerukate kujutamiskohtade vormi lihtsustamine ja tüüpilise rõhutamine. Ühtse võttestiku säilitamine. Harmoonia. Piiratud toneerimine.

Kujutava tegevuse kui protsessi teadvustamine. Joonistamise teadlik juhtimine. Joonistamisprotsessi etapid. Eesmärkide püstitamine. Vahendite valik. Materjali kogumine ja kavandamine.

V klass

1.3.3. Õppesisu

Figuur ja ruum. Figuraalse kompositsiooni kavandamine. Modell kui abivahend teose loomisel. Inimfiguuri seos siseruumiga. Inimene ja esemed. Inimene ja keskkond.

Süžee ja teema eristamine. Läbitöötamine ja viimistlemine. Ebaõnnestunud lahenduste hülgamine.

Portree kui väljendusvahendite süntees. Portreeliste lahenduste mitmekesisus. Portree rakursis. Keerukamad karakterportreed.

Individualiseerimine ja tüpiseerimine. Deformatsioonid väljendusrikkuse tõstmiseks.

Figuuri staatika ja dünaamika. Dünaamiliste pooside liikumisfaasid. Inimkeha seaduspärasused puhkeasendis ja liikumises. Rotatsiooniprobleemid figuuril. Kehapööre, peapööre ja jäsemete pöörded.

Proportsiooniõpetus. Proportsiooniõpetus Vana-Egiptuses ja antiigis. Muistsete ruut ja sellest lähtuvad proportsionaalsed suhted. Proportsiooniõpetuse areng renessansi ajal (Leonardo da Vinci, Dürer). Põhimõisted (kaanon, moodul). Geomeetriselised proportsioonikäsitlused. Komplitseeritud viimistlemisprotsess. Viimistlusvõtete mitmekesisus.

VORMIÕPETUS (SKULPTUUR)

1.1. ÕPETUSE EESMÄRGID

Vormiõpetuse eesmärgiks on tutvumine kolmemõõtmeliste kunstiliste objektide ja nende loomise aduspärasustega. Antakse ülevaade vormimaailma mitmekesisusest ja selle ruumilise organiseerimise printsiipidest. Vaadeldakse skulptuuri ajaloolise arengu põhiastmeid ja jälgitakse kaasaegse vormiõpetuse suundumusi. Õpitakse tundma ja valdama plastilis-mahulise modelleerimise ja konstrueerimise võtteid ja vahendeid. Arendatakse vaatlus-, kujutamise- ja eneseväljendamisoskust.

1.2. NOOREMA ASTME AINEKAVA

I klass

1.2.1. Õppesisu

Sissejuhatus vormimaailma. Maailma vormiline mitmekesisus. Skulptuuri olemus ja spetsiifika. Kolmemõõtmelise kujutamiseviisi võrdlemine kahemõõtmelisega. Ruumiliste objektide

vaatlemine ja kompimine. Meelte andmete võrdlemine. Mitme vaatepunkti kasutamine ja koordineerimine. Ruumilis-mahulise organisatsiooni põhiprintsiibid. Ruumilisus ja plastilisus. Põhiliste modelleerimisvahendite, -materjalide ja -võtetega tutvumine. Klassikalise modelleerimistehnika alused. Voolimine savis. Voolimispulkade (stekade) ja improviseeritud abivahendite kasutamine. Liikumise olulisus modelleerimisel. Distanti teadlik muutmine. Pöörleva aluse kasutamine. Mõõtmine ja võrdlemine. Silma ja käe töö koordineerimine. Elementaarteadmised skulptuuri materjalidest.

Skulptuuri funktsionaalne mitmekesisus. Skulptuuri liigid (vaba- ja pisiplastika, dekoratiiv- ja monumentaalskulptuur, installatsioonid jt.). Skulptuuri dekoratiivsed funktsioonid.

Vormiõpetuse põhimõisted. Mass ja maht. Suur ja väike vorm. Kerge ja raske vorm. Vormikontrastid. Telgede markeerimine. Horisontaalsus, vertikaalsus ja diagonaalsus. Vaated ja siluett. Toetuspunktid. Plastilised punktid ja nende seos tervikuga. Esi- ja tagaplaan. Ülaosa ja alaosa. Skulptuurne tervik ja selle liigendamine. Vormielementide ühendamise võtted.

Figuraalne kompositsioon. Figuraalse kompositsiooni temaatiline mitmekesisus. Ühe- ja mitmefiguuriline kompositsioon. Figuraalsete gruppide paigutamine. Inimfiguuri kasutamise võimalused. Tegevuste kujutamine. Figuuri ja esemete seostamine ja vormiline ühtsus. Loomafiguuride plastiline variatiivsus.

Ümarplastika ja reljeef. Kõrg-, pool- ja madalreljeef. Reljeefi spetsiifika. Ruumiillusiooni loomine reljeefis. Vormi eesmärgipärane ja süsteemne deformeerimine. Sügavustunnuste kasutamine. Valguse osa reljeefse kujutise tekkimisel. Valgus ja vari skulptuuris.

Vormi väljendusrikkus. Vorm idee väljendajana. Sisu ja vormi vastavus. Vormi väljendusrikkuse tõstmise lihtsamad vahendid. Pinnakäsitus meeleolu edasiandjana. Isikupärane kujutamine ja ekspressiivsus. Keskkonnanähtuste (ilmastik jne.), atmosfääri ja psüühiliste seisundite (meeleolu jms.) kujutamine.

II klass

1.2.2. Õppesisu

Vormiõpetuse põhimõisted. Vormide tüpologia. Avatud ja suletud vorm. Kumer ja nõgus vorm. Vormihari ja vormipõhi. Skulptuuri omaruum. Osa ja tervik. Tsentri ja perifeeria. Monoliitsus ja fragmentaarsus. Vormielementide ühendamine (lõikumine, neeldumine jms.). Ruumi ekstensiivne ja intensiivne kasutamine. Orgaanilised ja geomeetrilised vormid. Kehad. Staatiline ja dünaamiline kompositsioon.

Mass ja maht. Masside konstruktiivsed omadused. Masside reaalne ja visuaalne raskus. Mahtude suhe ja tasakaal. Proportsioneerimine ja mastaap. Kombinatorika alused. Arhitektooniline (tektooniline) komponeerimine. Tasakaalu tingimused. Sümmeetriline ja ebasümmeetriline tasakaal.

Vorm ja ruum. Figuuri ja fooni seaduspärasused. Kontuuri kasutamine. Ruumiline jada. Vormide omadused. Vormiloogika. Vormi visuaalsete tunnuste muutmine. Vormide seostamine ja vastandamine. Skulptuursete objektide paiknemisest tingitud visuaalsed pinged ja nende korrastamine. Vormikontrast.

Looduslike ja tehisevormide mitmekesisus. Looduslike ja tehisevormide analüüs. Looduslikud ja sünteetilised materjalid. Materjalide funktsionaalne mitmekesisus, sobivus ja otstarbekus. Materjali omaduste kasutamine vormiloomes. Materjali ja vormi vastavus. Materjalide säilivus. Looduslikud materjalid (savi, kivi, vesi, liiv, kips, puit, vill jm.) ja nende kasutamise võimalused. Töödeldud materjalid (klaas, paber, lina, puuvill jms.). Sünteetilised ja tehnilised materjalid (plastmassid, penoplast, kile, ruberoid, makrofleks jt.).

Keerukamad modelleerimisvahendid ja -võtted. Tugialuse (karkassi) kasutamine. Aluste tüübid. Loodimine. Pinnatöötlus, faktuuri ja tekstuuri kasutamine. Töövahendi jälje väärtustamine.

Karakteriseerimine ja fantaseerimine. Keskkonnaobjektide karakterised tunnused. Flora ja fauna iseloomulike tunnuste eristamine ja analüüs. Karakter ja liikumine. Realistlikud ja fantastilised vormid ning nende ühendamine. Fantaasiakompositsiooni liigid.

1.3. VANEMA ASTME AINEKAVA

III klass

1.3.1. Ppesisu

Skulptuur ja keskkond. Skulptuuri seosed ümbritseva keskkonnaga. Miljöõtegurite mõju. Skulptuur interjööris ja eksterjööris. Skulptuuri ruumiline paiknemine. Taustruum. Skulptuuri eksponeerimise põhimõtted. Plastika seosed arhitektuuri ja disainiga.

Vorm ja valgus. Valguse kulg vormil. Valgus kui vormilõige. Valguse nägemine ja fikseerimine. Valguse muutumine (suunamine, hajutamine). Valguse liigid (pehme, mahe, terav, ere). Valgus keemiliste ja füüsiliste muutuste põhjustajana. Materjalide valgustundlikkus. Valgus ja ese. Valgus kui märk. Valgust peegeldavad ja neelavad pinnad. Läbipaistvus. Vormi rõhutamine valguse abil. Aktsenteerimine. Teoste eksponeerimine ja valgustingimused.

Vorm ja materjal. Materjali võimaluste avanemine. Materjal ja struktuur. Materjali struktuursed omadused ja nende kasutamise võimalused. Domineerivate omaduste kasutamine teoste loomisel. Kunstiline idee ja struktuuri omapära. Materjalide füüsilised omadused (kõva ja pehme, veniv ja jäik, sile ja karvane, tihe ja poorne). Materjali muutmise võimalused (mõjutamine temperatuuriga, mehhaaniline töötlemine jms.). Füüsiline (peenestamine, poleerimine jms.) ja keemiline (söövitamine, patineerimine) töötlemine. Materjal ja kontseptsioon. Materjalide omadused tähenduse kandjana. Semantilised tunnused. Materjal kui märk.

Keerukamad vormiloomevõtted. Plastika ja raidkunst. Konstrueerimine ja modelleerimine. Moodulile rajatud kompositsiooni printsiibid. Looduslike ja tehismaterjalide seostamine. Valmisesemete kasutamine. Täis- ja poolproduktid. Valiku ja kasutamise põhimõtted. Valmisedetail aktsendina. Assamblaž ja ready-made. Valmisesemete semantiline potentsiaal. Kontekst ja selle muutmine. Tähendusnihked eseme väljarebimisel harjumuslikust miljööst.

Rütm ja dünaamika. Elementide ühendamise võtted. Korduste kasutamine. Elementide ja intervallide varieerimise võtted ja printsiibid. Rütm ja seriaalsus. Rütmide tüübid.

Inimese portreeline kujutamine. Pea konstruktsioon. Aktiivsed skeletipunktid. Pea sidumine õlavöötmelega. Õlavöötme ehitus. Kaela üldvorm. Näoosade analüüs (silm, kõrv, nina jms.). Näolihaste jaotumine. Juuste üldistatud kujutamine. Jäsemete ehitus ja plastika. Liigeste ehitus, funktsioon ja seos välis vormiga. Liigutuste amplituud.

Isikupärane kujutamine ja ekspressiivsus. Individuaalne lähenemisviis ja käekiri. Kompositsiooni ilmekuse suurendamise võtted ja maksimaalse väljendusrikkuse saavutamine.

IV klass

1.3.2. Õppesisu

Ajamõõde skulptuuris. Eelprogrammeeritud objektid (kineetiline, heli- ja valgusskulptuur). Stabiilne ja mobiilne skulptuur. Protessuaalne kunst (performance, happening jt.). Keskkonnakunst (land-art).

Inimene kui kunstilise kujutamise allikas. Inimese kujutamise viisid ja vahendid. Inimkeha peamised mahulised vormid. Skelett ja selle tähtsus organismis. Inimfiguuri plastilised (konstruktiivsed) punktid. Proportsiooniõpetuse põhijooned. Ealised ja soolised iseärasused. Kehaehituse tüübid. Figuraalne kompositsioon. Kineetika. Liikumise biodünaamiline analüüs. Vorm ja värv. Värvus kui kultusobjektide osa. Värvus eseme funktsionaalse tähenduse kandjana. Värv ja materjal.

Illusionism ja optilised efektid skulptuuris. Op-kunsti kogemuse analüüs. Lihtsamate nägemisillusioonide kasutamine kunstiteostes. Ruumi ja vormi näiline ja tegelik deformeerimine. Virtuaalne reaalsus kunstilise keskkonnana.

Skulptuursete objektide semantilised tasandid. Skulptuuritehnika ja tähendus. Materjal ja aeg. Materjali sõnum konkreetses ajas. Materjali ajalooline sõnum. Stiil ja tähendus. Teoste stiililine ühtsus ja sobivus. Eklektilisus. Kitši erinevad vormid. Kunstivoolude ja stiilide avaldumine skulptuuris.

V klass

1.3.3. Õppesisu

Loomeprotsessi teadlik juhtimine. Loomingulise probleemi iseseisev püstitamine. Huvide ja kalduvuste arvestamine tegevuse planeerimisel. Materjali kogumine ja kavandamine. Avatus ümbritsevale maailmale. Ikonograafilise materjali (fotod, reproduktsioonid jms.) kasutamine. Valikuvõimaluste paljususe loomine. Individuaalse ja sotsiaalse ühendamine. Olulise ja ebaolulise eristamine. Lahendusvariantide analüüsimine. Ettepanekute ja soovitude kriitiline analüüs. Dialoog juhendajaga. Keskendumisvõime ja koormustaluvuse arendamine.

Kunstilise kujundi loomine. Kunstilise kujundi kontsentreeritus ja intensiivsus. Tegelikkuse interpreteerimine. Teema ja süžee sidumine. Abstraheerimine, detailiseerimine ja nüansseerimine. Viimistlemise võttestik.

Alternatiivsed eneseväljendamise võimalused. Teose verbaalne analüüs. Argumentatsioon ja kriitiline mõtlemine kunstilise probleemi käsitlemisel.

KOMPOSITSIOON

1.1. ÕPETUSE EESMÄRGID

Kompositsioon on üks põhilistest distsipliinidest kunstikoolis, mis formeerib õpilase loomingulist maailmanägemust, arendab kujutavat mõtlemist ja individuaalset võimekust. See õppeaine omab tihedat sidet joonistamise, maalikunsti ja skulptuuriga, samuti töödega. Et arendada lastes loomingulist fantaasiat, ei tule peamist rõhku asetada mitte niivõrd tegelikkuse täpsele jäljendamisele kui süžee kujutamise karaktersusele, ekspressiivsusele ja dekoratiivsusele.

Kujutamiseõpetuses õpitakse pliiatsi-, hariliku sule, pintli-, akvarelli-, guašši-, pastelli- ja teisi tehnikaid.

Kujutamiseõpetusega seostub ka värvusõpetus, et selgitada vastastikuseid mõjusid, kontrastide ja koloriidi tekkimise probleeme, värvuste psüühilisi mõjusid.

Üldkompositsiooni alla kuulub ka dekoratiivne kompositsioon, mis hõlmab dekoratiivse kujunduse nähtusi, õpetab tundma rahvuslikku ornamentikat ja looma uusi ornamente kasutades pinna jaotamisel tasakaalu.

1.2. NOOREMA ASTME AINEKAVA

I klass

1.2.1. Õppesisu

Õpilasülesanded temaatilise kompositsiooni alal

Jooned ja pinnad. Joonte ja pindade liigid. Kompositsioon geomeetriliste ja orgaaniliste (korrapärase ja ebakorrapärase) pindadega. Pindadevahelised proportsioonid. Pindade suhe tervikusse. Figuur ja foon. Siluett. Dominantsed ja mittedominantsed (aktiivsed ja passiivsed) pinnad. Pinnafaktuur ja -tekstuur. Dekoratiivsed pinnad.

Teema ja süžee. Teema ja süžee sidumine. Kompositsiooni elementide vastavus süžeele. Temaatiline mitmekesisus. Motiivi valik.

Valgus ja värv. Valguse omadused ja tähtsus. Valgus looduses ja tehiskeskkonnas. Tegelik ja illusoorne valgus. Valgus ja vari.

Õpetada (ja harjutada):

- leidma süžeele vastavaid kompositsioonelemente ja kompositsiooni mõtet avavat situatsiooni;

- suurendama ekstensiivsemalt pildipinna kasutamisel üha laiemale intensiivsemale pildipinna kasutamisele;

- selgeks mõisted: "kõrgel" ja "madalal" ning neid kujutamisel kasutama;
- kasutama pildi süžeele mõtte esiletoomiseks karakterseid interjööridetaile;
- looma fantastilisi olukordi taime-, loomariigis, putukate elust;

- looma kompositsioone muinasjutulistest olukordadest inimeste ja loomade figuridega ühises tegevuses, eristama ja kujutama ilmastikunähtustest tingitud olukordi (tuisk, vihm);

- rühmitama kompositsioonelemente mõtte ilmekama avamise huvides, perspektiivis kujutama ruumi ja inimrühmi;

- fantaseerima uusi tehisvorme ja kujutama neid mitmes plaanis koos loodusega (fantastilised loomad ja maastikud teistel planeetidel);

- kujutama veekogude läbipaistvust ja peegeldust;
- illustreerima muinasjutte;
- värvuste abil andma edasi meeleolusid.

Tehnikatest õpitakse sügavamalt guaššmaali ja akvarelli. Tutvustatakse vahakriibe- ja sullejoonistusi. Teostatakse töid linoollõikes, võimaluse korral ka sügavtrükis.

II klass

1.2.2. Õppesisu

Õppeained kompositsiooni alal

Üldkompositsiooni alused. Kompositsiooni mõiste. Tasapinnaline ja ruumiline (2- ja 3-mõõtmeline) organisatsioon. Kompositsioonilise ülesehituse alused. Tektoonika. Tegelikuse interpreteerimine. Kunstilise kujundi loomine.

Elementide ühendamine. Elementide ja intervallide varieerimise võtted ja printsiibid. Tervik ja osa. Sümmeetrilised tehted. Kongruentsus ja peegelduskongruentsus. Võrkkompositsiooni alused. Seriaalsus. Ornament. Ornamentaalsus looduslikus ja tehiskeskkonnas. Rahvuslik ornamentika. Bordüürid. Detailiseerimine, nüansseerimine ja abstraherimine. Stiliseerimine.

Rütm ja dünaamika. Geomeetriliste ridade kombineerimine. Vertikalism ja horisontalism. Kontrasti avaldumisvormid (vormi-, värvuse- ja faktuurikontrast). Kontrastsed paarid.

Ülesanded:

- valida antud teemale iseloomulikumat süžeed, leida ja rühmitada pildil kompositsioonelemente ekspressiivsuse huvides;

- kujutada tegevuses inimrühmi kaugel ja ligidal;
- kujutada figuurilist kompositsiooni koos keerulisemate tehisvormidega;
- kujutada ilmastikunähtusi (öine linn, õhtune küla);
- kujutada fantastilisi olendeid ja ebaloomulikke suurusvahekordi - hiiglase erinevus väikesest inimesest;

- inimeste karakteriseerimine, loomade liikumine ja anatoomia;

- kujutada psüühilisi seisundeid inimestel ja loomadel, väljendatud liikumise abil;

- karakteriseerida päeva- ja aastaegade tingitud atmosfäärilisi olukordi (päikesepaiste, vihm, udu, tuisk, äike);

- illustreerida rahvaste muinasjutte;
- kaunistada pinda faktuurirütmidega;

- kujundada eksliibris. Tehnikatest: guašš, akvarell, linoollõige, vahakriibe, tušijoonis jm.;

- plokk-kiri.

1.3. VANEMA ASTME AINEKAVA

III klass

1.3.1. Õppesisu

Temaatiline kompositsioon. Siin töötatakse portree, figuuri, interjööri ja maastiku alal, seostatakse neid temaatilises kompositsioonis. Ideekavandite loomisel õpitakse löbi töötama kompositsiooni üldsuundi. Õpitakse tunnetama tonaalseid värvuste vahekordi ja neid oma loomingus kasutama. Õpitakse sügavamalt tunnetama värvuste emotsionaalseid mõjusid ja sellest lähtuvalt uusi värvuste kombinatsioone ja koloriiti.

Temaatilise kompositsiooni alused. Figuraalne kompositsioon. Inimfiguuri kasutamise võimalused. Figuraalsete gruppide paigutamine. Figuuri seostamine teiste kompositsiooniliste elementidega. Illusoorne ruum. Esi- ja tagaplaan.

Graafiline kommunikatsioon. Kirjakompositsiooni alused. Tarbograafika võimalused. Illustratsioonide liigid. Seosed tekstiga. Näitusekujunduse põhimõtted.

Temaatilise kompositsiooni alal õpetada ja harjutada:

- figuraalset kompositsiooni majade, puude ja interjööriaga;
- leidma vahendeid idee ekspressiivseks väljendamiseks;
- loomade figuraalset kompositsiooni seostama interjööriaga või maastikuga;
- figuraalse kompositsiooniga seostatult kujutama merd, sadamat ja laevu;
- illustreerima muinasjutte loomadest;
- komponeerima pinda ühe figuuriga ruumis;
- looma kompositsiooni seostades figuure siseruumi perspektiiviga;
- kujutama liikuvate figuuride grupe koos välisarhitektuuriga;
- kujutama õhtust või öist meeleolu figuraalses kompositsioonis;
- illustreerima rahvapäraseid muinasjutte;
- rakendama graafika tehnilisi võimalusi pildi emotsionaalsuse esiletõstmiseks.

IV klass

1.3.2. Õppesisu

Õpilasülesanded temaatilise kompositsiooni alal

Jätkub figuuride, loomade, maastiku ja majade skitseerimine kompositsiooni materjali kogumiseks. Silma ja käe arendamise eesmärgil tehakse visandeid enne pikemaajalise töö juurde asumist. Kujutamise õpetuses selgitatakse õpilastele, et kujutamine on tegelikkuse interpreteerimine, milles isikupära võib avalduda üldistuse määras, karakteriseerimise viisis, vahendite valikus, isikupärases käekirjas ja tehnilises teostuses.

Temaatilises kompositsioonis pööratakse nüüd tähelepanu plastilis-ruumilisele kujutamisele, õhuperspektiivi värvuste nüansseerimisele ja valguse-varju ärakasutamisele kompositsiooni süžee esiletoomisel. Ideekavandite loomisel õpitakse läbi töötama kompositsiooni üldskeemi, kasutama ekspressiivsuse saavutamiseks mitmesuguseid vahendeid, nagu vaatepunkti kauguse ja kõrguse mõju, vertikaal-, horisontaal- ja diagonaalsuuna mõju, täisnurja ja teravnurga all ristuvate joonte mõju, rahuliku tasakaalu ja dünaamika, sümboolika ja värvuste mõju. Tuleb osata luua kompositsioone vabalt valitud teemal.

Tasakaal. Tasakaalu tingimused. Sümmeetriline ja ebasümmeetriline tasakaal. Staatilisus ja dünaamilisus. Horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne ja radikaalne tasakaal. Ülaosa - alaosa, vasak - parem.

Proportsioon ja mõõt. Proportsioneerimine ja mastaap. Proportsioonisüsteemide mitmekesisus. Moodul ja kaanon. Geomeetriselised progressioonid. Kuldlõige.

Värvus. Värvuste omadused ja värvuring. Akromaatilised ja kromaatilised värvused. Mono- ja polükroomia. Värv ja vorm. Värvitoon. Tonaalsus. Värviharmoniad. Värvuste segamine. Külmad ja soojad toonid. Primaar-, sekundaar- ja tertsiaarvärvid. Lokaalvärv. Täiendvärvid ja nende vastastikune mõju. Hele-tumedus ja küllastatus. Värvuste optilised efektid. Värvuste

funktsioonid ja rakendusvõimalused. Värvus ja kultuuritraditsioon. Värvuste psühholoogiline mõju.

Kompositsiooni seos teiste kunsti liikidega (muusika, teater, video). Kineetilise kunsti aluste tundmaõppimine.

V klass

1.3.3. Õppesisu

Õpilasülesanded temaatika kompositsiooni alal. Üldised õpilasülesanded:

Ekspressiivsete kompositsioonide loomine vaatluse järgi. Kujutamine loodus- ja tehisvormide põhjal.

Loodus- ja tehisvormide vaheliste suhete ning seoste kujutamine, üldvormide liigendamine valguse ja varjude abil.

Ruumisügavuste kujutamine õhuperspektiivi abil.

Inimeste liikumise kujutamine ruumisügavusest vaataja poole.

Lakooniliste väljenduste andmine siluetiga.

Kompositsioon fantastilistest, kuid oma konstruktsioonilt teostatavatest hoonetest.

Reaalsusele tuginevate vormide ümberkujundamine, muutmine ja nende põhjal uute fantastiliste vormide loomine.

Inimese kujutamine. Reaalsusele tõelähedaste proportsioonide kujutamine.

Inimese karakteriseerimine.

Rütm kujutavas loomingus (temaatilises kompositsioonis).

Miimika ja väljendusliigutused. Psüühiliste seisundite avaldumine.

Soovitatav kujutamistehnika: linoollõige, papitrükk, sullejoonis, koloreeritud tušijoonis, akvatrükitušš.

Karakteriseerimine ja fantaseerimine. Keskkonnaobjektide karakterised tunnused. Flora ja fauna iseloomulike tunnuste analüüs. Karakter ja liikumine. Karakteriseerimisvõtted. Reaalsed ja fantastilised vormid ning nende ühendamise. Fantaasia kompositsioon.

Isikupärane kujutamine ja ekspressiivsus. Individuaalne lähenemisviis ja käekiri. Ekstensiivne ja intensiivne pildipinna kasutamine. Kompositsiooni ilmekuse suurendamise võtted ja maksimaalse väljendusrikkuse saavutamine. Keskkonna, atmosfääri ja psüühiliste seisundite kujutamine. Ilmastikunähtused.

MAAL

1.1. ÕPETUSE EESMÄRGID

Maaliõpetuse eesmärgiks on õpetada lastele oskust kujutada tegelikkust ja väljendada oma meeleolu värvide abil. Ainekavasse on püütud haarata võimalikult palju maaliõpetuse probleeme ja käsitada neid 12-17-aastaste laste tasemel.

1.2. NOOREMA ASTME AINEKAVA

I klass

1.2.1. Õppesisu

I õ/a. maalitunnid võiksid alata värvisegamis- ja pinnakatmisharjutustega, kust minnakse edasi lihtsavormilistest esemetest natüürmortide maalimisele.

Esimestes natüürmortides ei pruugiks pöörata tähelepanu mitte niivõrd esemete vormile kui värvierinevustele.

Siis soovitaks maalida ühe seadeldise monokroomset, kus pööratakse tähelepanu põhiliselt esemete vormile ja seadeldise hele-tumedusrütmile, hiljem eelnevad oskused ühendada.

Edaspidi võiks natüürmordid vahelduda jõukohaste temaatiliste kompositsioonidega, mis on küll rasked, kuid pakuvad vaheldust ja fantaseerimisvõimalusi.

Seadeldistes peaks esemestik järk-järgult muutuma keerukamaks, kasutatakse erinevast materjalist draperiisid jne.

I õ/a. lõpuks on õpilane õppinud tundma maalimisel kasutatavaid värve (akvarell, guašš, pastell jne.), tunneb nende erinevusi ja kasutamisevõimalusi. Ta on õppinud tundma paberiliike, oskab neid valida erinevateks ülesanneteks. Oskab valida erinevate värvide tarbeks vastavaid pintsleid ja eeltöökse pliiatseid (numbrite järgi). Oskab oma vanuse kohaselt maalida natüürmorte, temaatilisi kompositsioone, looduspilte (pärast praktikat looduses). Ta on püüdnud lahendada nii mõningaid abstraktseid kui ka sümbolistlikke teemasid.

II klass

1.2.2. Õppesisu

Jätkatakse naturist maalimist natüürmortide järgi. Tuleb sisse portreemaal (modelli järgi). Tehakse mõningaid figuurmaali katsetusi (modelli järgi). Tehakse dekoratiivpinnalisi ja ka ruumilisi ülesandeid.

Natüürmortide puhul peaks taotlema ruumilist lahendust (kuna I õ/a. seda veel ei ole saavutatud).

Vahelduseks jälle pinnalis-dekoratiivsed käsitused. Võiks näiteks maalidel muuta esemete toone (suvaliselt), säilitades õige hele-tumeduse jne. Võiks katsetada erinevaid maalikäsitusi - täppiv puäntillistlik, laia pintsliga üldistav laseeriv jne.

Ka kollaaž.

Ülesandeid varieerides sobiks vahepeal teha temaatilisi kompositsioone ja geomeetrilis-abstraktseid pilte. Pole välistatud ka mõne abstraktse ekspressionistliku töö tegemine, vxttes aõuseks mõne trendi või meeleolu. Teisel poolaastal võiks jõuda esimese portree maalimiseni. Selleks puhuks oleks soovitatav vanem modell, keda maalitakse algul monokroomset (guaššidega), hiljem värvis.

Vastavalt õpilase vanuseastmele ja võimetele võiks proovida ka poolfiguuri või figuuri maalimist, mis on küll II-III õ/a. ülesanne. Võiks teha veel autoportreed, portreevisandeid jm.

Teise õppeaasta lõpuks peaks õpilane oskama maalida natüürmorte ja portreed omal vanuseastmel, tundma värvitoone nende nimetuste järgi, oskama iseseisvalt teha akvarelli ettevalmistustöid (paberite pingutamine kleepimise teel), teadma primaar-, sekundaar- ja tertsiaarvärve, sooje ja külmi toone, kontrastvärve jne.

Õpilane on tutvunud akvarellitehnikatega - kihtide viisi katmine, märjalt märga jne.

II õ/a. maalimine toimub põhiliselt guašš – ja akvarellvärvidega, tutvutakse ka segatehnikatega ja võimaluse korral pastellmaaliga.

1.3 VANEMA ASTME AINEKAVA

III klass

1.3.1. Õppesisu

III õ/a. õpilased kordavad ja kasutavad oma töödes kõike varemõpitud.

Natüürmordid on koostatud võimalikult keerulistest esemetest, mõnel juhul kasutatakse värvilist valgust.

Õpetaja võiks usaldada seadeldiste koostamise õpilaste hooleks, andes eelnevalt ülesande või probleemi suunitluse, näiteks soojades värvides natüürmort, metall- ja klaasesemetega jne.

Põhiülesanne on portree ja figuurmaal (modelli järgi).

Natuuri järgi maalimisel pöörata senisest enam tähelepanu stilisatsiooni võimalustele, koloriidi ja hele-tumeduse käsitlusele.

Õpilased on III õ/a. lõpuks õppinud edasi andma erinevaid materjale: klaas, keraamika, eri materjalidest draperiisid jne.

Portree osas peaks suutma modelleerida värvi ja hele-tumeduse abil näo vormi.

Poolfiguuri- ja figuuriülesanded jätkuvad IV õppeaastal.

Süvendatult on lahendatud sümbolistlikke, abstraktseid, dekoratiivseid jne. ülesandeid.

Maalitakse mõningaid ilmastikunähtusi, näiteks vihm, udu, torm jm.

Tutvutakse tempera ja akrüülvärvidega. Lisaks võib kasutada ka segatehnikaid ja -materjale.

Üks ülesanne võiks olla koopia tegemine originaalmaalist.

IV klass

1.3.2. Õppesisu

Aasta algul võiks maalida mõne portree ja keerulisema natüürmordi. Edasi peaks keskenduma kursuse põhiülesandele - figuuri maalimisele (modelli järgi), algul osutades tähelepanu portree, käte ja figuuri maalimisele, seejärel keerulisema ülesande puhul eririietuse ja draperiidest fooni ja figuuri koosmõjule. Nende tööde vahepeal võiks teha abstraktseid või figuraalseid sümbolistlikke jm. fantaasiat virgutavaid maale.

Ka kuuluvad IV õ/a. kava maalivisandid, interjöörid, autoportreed, portreed kaasõpilastest jm., mida võib ka siduda figuraalseks ülesandeks, näiteks "Tund kunstikoolis" jne.

IV õ/a. lõpuks on õpilased täiendanud oma oskusi figuraalmaalisis, oskavad ise endale ülesandeid püstitada, tõstatada maalialaseid probleeme ja huvituda nende lahendamisest, pöörata tähelepanu pildi väljendusrikkusele, koloriidile, pildi terviklikkusele jne.

Maalimine toimub põhiliselt guaššvärvidega, võib tutvuda ka õlivärvidega.

V klass

1.3.3. Õppesisu

Maalitakse valdavalt modelli - õpitakse poolaktimaali, figuuri, portreed, natüürmorti.

Figuur rakursis. Poosi statika ja dünamika.

Järgmine töö võiks olla vastavalt enamuse oskustele kas portree, poolfiguur või täisfiguur, mida maalitakse süvenenult ca 3 korda.

Oleks hea teha ka mõni figuur ruumis, kus figuuri ümbrusel ja ruumil oleks suurem osakaal.

Vahelduseks võiks maalida interjööri, figuraalset sümbolistlikku kompositsiooni või muud.

Vaheldumisi teemasid ja ülesandeid vahetades ja erinevatele käsitlustele tähelepanu pöörates saavutatakse aasta lõpuks teatud oskused ja maaliline vabadus figuurimaalides.

V õ/a. lõpetajad peaksid olema leidnud endale sobiva tehnika ja maalimisviisi ning olema suutelised neid rakendama diplomitöös.

Ehkki oleks vara nõuda, et kunstikooli põhikursuse lõpetanud 15-17-aastane noor oleks väljakujunenud kunstnik, peaks ta olema mõtlev ja teatavaid praktilisi kogemusi omav kunstis orienteeruv inimene.

KUNSTIAJALUGU

1.1. ÕPETUSE EESMÄRGID

Kunstiajaloo aine on kunstikoolis õpitavate ainete vaheliseks siduvaks aineks, kus:

- süvendatakse teadmisi kunstiliikide ja ajaloo kohta;
- õpitakse määratlema visuaalse kunstikultuuri arenguloo perioode, vaatama ja hindama kunstiteoseid;
- õpitakse analüüsima erinevaid tehnikaid rahvaste kunstiväärtuste kaudu;
- suunatakse huvi tundma kunstikultuuri väärtuste säilitamise, kaitsmise ja edasiarendamise vastu.

1.2. NOOREMA ASTME AINEKAVA

I klass

1.2.1. Õppesisu

1. Kunsti mõisteid.
2. Kunsti tekkimine. Ürgaja kunst. Eesti esiaja kunst. Kalmed, kangrud. Luunikerdus, keraamika, metallehistöö. Koopamaalid. Megaliitilised monumendid. Willendorfi Veenus.
3. Vana-Egiptuse kunst. Ühiskond, ajaloo põhietapid, mütoloogia ja vaimne kultuur. Tööjaotuse areng. Kunsti teke. Arhitektuur. Skulptuur. Pinnakunst. Tarbekunst. Püramiid. Sfinks. Vaarao portree. Tempel. Hieroglüüfid. Reljeefid. Ehnatoni-aegne kunst. Tarbekunst.
4. Mesopotaamia kunst. Ajaloo põhietapid. Sumeri kultuuri tähtsus. Valitseja loss. Babülioni ehitused. Kiilkiri. Reljeefid.
5. Antiik-Kreeka kunst. Ühiskond. Mütoloogia. Vaimne kultuur. Egeuse kultuur. Arhailine kreeka kunst. Klassikaline kreeka kunst. Arhitektuur. Skulptuur. V saj. e.m.a.; IV saj. e.m.a. Vaasimaal. Teater. Hellenistlik kunst. Skulptuur. Arhitektuur. Kreeka lossid. Keraamika. Seinamaal. Skulptuur. Akropolis. Polykleitos, Pheidias, Skopas jt. Keraamika areng. Teatriehitused. Ehitused.
6. Antiikne Rooma. Arhitektuur. Skulptuur. Sisekujundus. Monumendid. Reljeefid. Portreed. Pompeji.
7. Varakristlik kunst. Kristliku ideoloogia põhijooned, selle mõju kunstile (keha ja nauding ja põlustamine). Katakombid. Basiilikad. Mosaiigid.
8. Bütsantsi kunst. Ida-Rooma põhijooned. Vaimne kultuur. Arhitektuur. Maalikunst. Kirikud Konstantinoopolis ja Ravennas. Mosaiik. Seinamaal. Ikoonid.
9. Vana-Vene kunst (9.-12., 13.-16., 17. saj.) Kirikud. Kiiev, Novgorod jt. Kreml. Ivangorod. Ikoonid.
10. Keskaeg Lääne- ja Kesk-Euroopas. Periodiseering, etapid. Kunstielu iseloom. Usu mõju, tsunftid. Kunsti ja käsitöö ühtsus. Merovingide ja karolingide kunst. Raamatukunst. Arhitektuur. Kirikud. Kindlused. Reljeefid.
11. Romaani stiil. Gootika. Gootika Eestis. Kirikud, elamud, linnused, linnamüürid. Tarbekunst. Skulptuur. Maalikunst.
12. India kunst. Mütoloogia. Višnu ja ~Siva. Janci stuupa. Templid, reljeefid. Delhi kindlus. Tadž-Mahal Agras. Arhitektuur. Maalikunst. Skulptuur.

II klass

1.2.2. Õppesisu

1. Renessanss Itaalias. Varakodanlik linnakultuur. Kaubandus, rahandus, manufaktuudid. Feodaalsuhete asendumine kodanlikega. Maailmapilt ühemõtteliseks, üksikisikväärtuseks. Uus moraal. Macchiavelli. Humanismi uus tasand. Rahvakeele väärtustamine. Dante. Meelelisuse rehabiliteerimine. Boccaccio. Kolmemõttelise maailma kujutamine maalikunstis, selle samm-sammuline edendamine ja side varakodanliku maailmapildiga. L. B. Alberti perspektiiviõpetus. Side antiikkultuuriga. Arhitektuuris - ehitus-monument. Firenze toomkirik Kuppel. (Brunelleschi). Peetri toomkirik (Bramante, Michelangelo). Antiikmütoloogia levik, selle Botticelli tähtsus humanismi jaotamises. Ilu kultus, estetismi tärgamine. "Taavet", Donatello. Verrocchio. Michelangelo.
2. Kõrgrenessanss - humanismi triumf ja kriis. Leonardo, Raffael, Michelangelo.
3. Renessanss Prantsusmaal Louvre'i uusehitus. Lossid (Blois Chambord). Goyon.
4. Renessanss Saksamaal. Maalikunst. Graafika.
Dürer, Holbein, Cranach.

15.-16. saj. kunst Madalmaades

van Eyck, Brueghel, Bosch.

5. Renessanss Põhja-Euroopas

6. Renessanss Eestis. Arhitektuur. Skulptuur. Kirikuinventar.

7. 17. saj. kunst Itaalias. Barokk. Kirikud. Meelelisuse ja ülemeelelisuse segunemine. Bernini, Borromini. Maalikunst. Bologna koolkond. Akademismi tärgamine. Looduslähedane suund. Carraccid, Reni, Caravaggio.

8. 17. saj. kunst Flandrias. Elurõõm, meelelisus. Rubens, Jordaens, Brouwer van Dyck.

9. 17. saj. kunst Hollandis. Väikesed hollandlased. Hals, Vermeer, Rembrandt.

10. 17. saj. kunst Prantsusmaal. Versailles (arhitektuur, park). Poussin, Lorrain.

11. 17. saj. kunst Hispaanias

12. 17. saj. kunst Eestis. Narva arhitektuurimälestised. Tallinna bastionid.

1.3. VANEMA ASTME ÕPPEKAVA

III klass

1.3.1. Õppesisu

---

1. 18. saj. kunst Prantsusmaal. Rokokoo kui õukonna kunst. Rafineeritud naudingulisus, elegants. Aadli ja jõuka kodanluse elulaad. Sisekujundus. Mõöbel. Kostüümid. Ornament. Watteau, Boucher, Clodion, Bouchardon.

2. Hispaania kunst 18.-19. saj.

3. 18. saj. kunst Saksamaal. Saksa Potsdam. Dresden väikemonarhiate õukonnakunst. (Zwinger). Luksusarhitektuur.

4. 18. saj. kunst Venemaal. Peterburi rajamine. Peetri-aegne barokk, kõrgbarokk ja rokokoo. Tsaaride suveresidentsid. Sankt-Peterburgi hooneid.

5. 18. saj. kunst Eestis. Kadrioru loss, park. Põltsamaa. Mood. Mõöbel.

6. Klassitsism Prantsusmaal. Antiikeeskujud. Klassitsismi etapid (Louis XVI, direktorium, empire). Paraadehitused. Revolutsioonietika ja keisrikultus maalikunstis. Tähe võidukaar. Vendomi sammas. David. Gros. Ingres.

7. Klassitsism Venemaal. Peterburi 18.-19. saj. Pavlovsk Sankt-Peterburgi. Pavlovsk, loss-park. Inglise park. arhitektuurimälestised.

8. Klassitsism Eestis. TÜ peahoone, Tartu ja Tallinna ehitised. Mõisad.

9. Romantism. Romantism Prantsusmaal. Romantism Saksamaal. Sotsiaalsed ja rahvuslikud põhjused. Gericault, Delacroix. Runge. Natsareenlased. C. D. Friedrich, Richter.

10. Realism. Maastikumaal. Saksa maalikunst. Rootsi ja Soome realistid. Vene maalikunst. Peredvišnikud. Balti-saksa realistlik maalikunst. Historitsism. Spitzweg, Millet, Courbet, Menzel, Zorn jt. Peredvišnikud. Surikov, Repin, Levitan.

11. Eesti rahvusliku kunsti sünd. Akademism ja realism. Köler, Weizenberg, Adamson.
  12. Impressionism. Manet, Monet, Renoir, Sisley, Pissarro, Degas.
  13. Postimpressionism van Gogh, Gauguin, Cezanne.
  14. Juugend W. Morris. Tarbekunst. Mööbel. Arhitektuur.
  15. Sümbolism. Munch, Munthe.
  16. Rahvusromantism Põhjamaades
-

IV klass

1.3.2. Õppesisu

1. Fovism

Matisse, Derain, Vlaminck.

2. Ekspressionism. Brücke. Blaue Reiter. Kircher, Nolde, Marc, Macke.

3. Kubism. Picasso, Braque, Gris, Leger.

4. Futurism, selle ideoloogia. Marinetti. Severini, Boccioni.

5. Abstraksionism. Kandinsky, Delaunay, Kupka.

6. Dadaism. ARP. Duchamp, Schwitters.

7. Sürrrealism. A. Breton Dali, Magritte, Mirý.

8. Abstraktne ekspressionism USA-s. Pollock (det. Kooning, Motherwell jt.), "Cobra".

9. Informalism Euroopas. Mathieu, Dubeiffet.

10. Pop-kunst. Rauschenberg, Warhol, Johns, Oldenburg.

11. Op-kunst. Kineetiline kunst . Vasarely, Riley.

12. Minimalism

13. Land-art

14. Konseptualism

15. Body-art

16. Hüperrealism

17. Videokunst

18. 20. saj. skulptuur

19. 20. saj. arhitektuur

20. Eesti kunst 20. sajandil. Laikmaa, Kr. Raud. Noor-Eesti. Rahvusromantism. Kunstiühing ja kunstikool "Pallas" (K. Mägi, A. Vabbe, N. Triik, E. Wiiralt, A. Vardi). Eesti Kunstnikkude Rühm (M. Laarman, H. Olvi, A. Akberg, E. Ole). Eesti kunst (1940-1950, 1960-1970). Kaasaegne eesti kunst (80-ndate lõpp ja 90-ndad).

21. Soome ja Skandinaavia kunst 20. saj.